

ПАМ'ЯТІ ВАЛЕРІЯ МИКОЛАЙОВИЧА ШЛЕПАКОВА

17 серпня 2025 р. на 87-у році після важкої хвороби пішов з життя Валерій Миколайович Шлепаков – відомий український вчений у галузі металургії й технології металів, матеріалознавства, електрозварювання, лауреат Державної премії СРСР, Премії

Ради Міністрів СРСР, Премії ім. І. К. Походні НАН України, доктор технічних наук, старший науковий співробітник.

В.М. Шлепаков народився 11 листопада 1938 р. у Харкові. У 1955 р. вступив до Київського політехнічного інституту, а в 1960 р. закінчив за спеціальністю «Устаткування та технологія зварювального виробництва».

Після закінчення Київського політехнічного інституту більше шестидесяти років свого життя Валерій Миколайович присвятив роботі в Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона. За цей час він пройшов шлях від інженера до добре відомого у світі фахівця в галузі металургії зварювання та зварювальних матеріалів. У 1970 р. В.М. Шлепаков захистив кандидатську дисертацію, а у 1988 р. – докторську.

Узагальнені в цих дисертаціях фундаментальні дослідження закономірностей кінетики плавлення та переносу електродного металу, розподілу температури у зварювальній ванні й краплях електродного металу, процесів взаємодії між газовою і шлаковою фазами та розплавленим металом, взаємодії в системі «склад-структура-властивості» стосовно металу зварних швів стали великим внеском у теорію зварювальних процесів і здобули світове визнання. Власні експериментальні результати, отримані В.М. Шлепаковим у галузі дослідження фізико-хімічних процесів у зварювальній дузі слугували теоретичною базою створення багатьох марок порошкових дротів для дугового зварювання. За його участі були розроблені промислові технології виготовлення порошкових дротів, побудовані та модернізовані цехи для їх виробництва в Україні та за кордоном, що дозволило забезпечити потреби підприємств України та країн близького зарубіжжя в цих матеріалах при виготовленні зварних металоконструкцій з вуглецевих і низьколегованих сталей.

Оригінальні розробки самозахисних порошкових дротів двошарової конструкції, а також порошкових дротів для дугового зварювання в середовищі захисних газів були запатентовані в багатьох країнах світу. Ліцензії на виробництво таких дротів були придбані провідними фірмами й компанія-

ми-виробниками зварювальних матеріалів у США, Німеччині, Франції, Японії, Аргентині, Китаї та у ряді інших країн. Роботи, виконані за активної участі Валерія Миколайовича, отримали високу оцінку в нашій країні та у світі. У 1975 р. самозахисний порошковий дріт двошарової конструкції був визнаний гідним Золотої медалі на виставці «Зварювання-75» у м. Брно. У 1978 р. «За створення, організацію масового виробництва й впровадження нових матеріалів (порошкових дротів) для механізованого зварювання, що забезпечують підвищення продуктивності праці та якості зварних конструкцій» В.М. Шлепакову, як учаснику колективу дослідників та розробників ІЕЗ ім. Є.О. Патона, було присуджено Державну премію СРСР у галузі науки й техніки. У 1983 р. робота «Комплекс досліджень, проектно-конструкторських і технологічних робіт зі створення й впровадження прогресивної технології дугового зварювання й устаткування (комплекс «Стик») для технічного переозброєння зварювального виробництва при спорудженні магістральних трубопроводів», у якій брав активну участь В.М. Шлепаков, отримала премію Ради Міністрів СРСР, а в 1985 р. ця робота була відзначена Золотою медаллю Лейпцігського ярмарку. У 2017 р. за цикл робіт «Високоєфективні зварювальні матеріали з покращеними санітарно-гігієнічними показниками для зварювання сучасних високоміцних низьколегованих сталей» колективу науковців, серед яких був В.М. Шлепаков, присуджено премію ім. І.К. Походні НАН України.

Результати фундаментальних досліджень кінетики процесів формування газового та шлакового захисту розплавленого металу при нагріванні й плавленні порошкових дротів, взаємодії металу з газами, досліджень структури та властивостей металу зварних швів при комплексному легуванні дозволили зробити значний внесок у теорію й практику електродугового зварювання. В.М. Шлепаков є автором більше як 200 наукових праць, серед яких 9 монографій та 85 патентів. Усі ці публікації заслужено здобули науковий авторитет і повагу фахівців різних галузей в багатьох країнах.

Валерій Миколайович був досвідченим дослідником, високоосвіченою інтелігентною людиною, яка радо ділилася своїми енциклопедичними знаннями та яку щиро поважали й любили колеги, друзі й усі, хто знав його по роботі й у побуті.

Відхід Валерія Миколайовича Шлепакова – важка втрата для науки.

Колектив співробітників відділу
«Дослідження фізико-хімічних процесів
у зварювальній ванні» ІЕЗ ім. Є.О. Патона НАН України